

Reconnoiter Reasoning

פרשת שלח תשפ"ב

NUMBERS

13 / 1-19

PARASHAS SHELACH

HASHEM spoke to Moses, saying, ² "Send forth men, if you please, and let them spy out the Land of Canaan that I give to the Children of Israel; one man each from his father's tribe shall you send, every one a leader among them." ³ Moses sent them forth from the Wilderness of Paran at HASHEM's command; they were all distinguished men; heads of the Children of Israel were they.

2. שלח לך — Send... if you please [lit., for yourself]. The implication is that God gave Moses permission to send spies, but left the decision up to him. In Deuteronomy 1:21-23, the Torah provides further information on the sequence of events leading up to the mission. As explained by the Sages and Rashi in both chapters, the people came to Moses and asked him to dispatch spies to reconnoiter Canaan and report to them. Moses consulted God, Who said, "I have told them the Land is good. [But since they question Me], I will let them test My veracity, at the risk of being misled and losing their chance to enter the Land." Although Moses apparently approved the demand, he actually hoped that his agreement would dissuade the people from pressing their request. The Sages offer a parable: Someone wants to buy a donkey, but says that he must first test it. The seller enthusiastically agrees. "May I take it to both mountains and valleys?" "Of course!" Seeing that the seller is so confident of his animal's prowess, the buyer decides he has nothing to fear and forgoes the test. He buys the donkey and is very satisfied. So, too, Moses thought that his willingness to let the people have their way would convince them that they had nothing to fear. He was mistaken; they wanted to hear about the Land from their peers. So he sent the spies.

3
ג) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דבה עדברה בלחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (תנחומא ה): שלח לך. לדעתך, אני איני מודה לך, אם תרצה שלח. לפי שבאו ישראל ואמרו נשלח אנשים לפיננו (דברים א:כב) כמה שנאמר ותקדשון אלי כלכם וגו' (שם) ומשה נמלך בשכיניה, אמר, אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר אעלה אתכם מעני מרים וגו' (שמות ג:יז) הייחס שלי נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא ייראהו (תנחומא ט; סוטה לד:ג) (ג) על פי ה'. בראשיתו, שלח נכב על ידו: כולם אנשים. כל אנשים

5
מעלתה מיושב מה שפתח בלשון יחיד וסיים בלשון רבים, כי עיקר הציווי היה שישלח משה אנשים מטעמו בלבד וזהו "שלח לך", ובאמת היה מספיק לשלוח ב' אנשים, ומכיון שישראל דרשו לשלוח נציגות מכל שבט ושבת ונענה להם משה, לכך כתיב "איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו" והיינו שכעת יהיו המרגלים שלוחים של כל ישראל ולא רק של משה רבינו.

לכך לא היה צריך שיהיו שלוחים של כל ישראל כמו שאמר הקב"ה "לדעתך", רק לאחר שביקשו ישראל כן, כמו שנאמר (דברים א, כב): "ותקרבון אלי כולכם", אז שלח איש לכל שבט.

הקב"ה הסכים שישלחו מרגלים עם הסתכלות נכונה, אנשים ישרים ללא נגיעות, אבל ישראל ביקשו שישלחו איש לכל שבט, ובה לא היה ניחא ליה להקב"ה.

6
מקדש הלוי

אכן נראה, לאמיתו של דבר כוונת משה היתה לשלוח רק שני מרגלים, כפי שיהושע שלח שני מרגלים לאחר פטירתו של משה רבינו. ואמנם, מיעוט רבים - שנים, וכאשר ציוה ה' את משה ואמר לו: "שלח לך אנשים" - הכוונה היתה לשני מרגלים, ליהושע וכלב בלבד.

אולם בני ישראל - הם לא הסתפקו בשני מרגלים בלבד... הם ביקשו לשלוח נציג מכל אחד מהשבטים, ולפיכך הם אשר שלחו איש אחד למטה איש אחד למטה, וזה שנאמר: "איש אחד למטה איש אחד למטה תשלחו", שכן את עשרת המרגלים המיוותרים - לא שלח משה, אלא ניתנה רשות לבני ישראל לשלוח...

וזה שממשיך הפסוק הבא ואומר: "וישלח אותם" - כלומר: את יהושע וכלב - "ממדבר פארן על פי ה'", שכן שליחותם של שני המרגלים הללו היתה אמנם על פי ה'. אבל "כולם" - כלומר: שאר המרגלים - הם היו "אנשים ראשי בני ישראל המה", אבל שליחותם לא היתה על פי ה' אלא ברצונם של ישראל...

4
אש תמיד
7
ג. כיצד לא הבין משה רבינו מנוסח תשובה זו של הקב"ה שאינו מעוניין בשליחת המרגלים, והלא אם היה טוב בעיני הקב"ה לשלוח מרגלים היה מורהו על כך וכיון שאמר לו אני איני מצוה לך, מדוע באמת שלח משה את המרגלים.

ד. מהו שאומר הקב"ה למשה "אני איני מצוה לך אלא אם תרצה שלח", והרי לא מצינו כיצא בזה בכל התורה כולה, תמיד הקב"ה מצוה את משה רבינו באופן מוחלט, ומה נשתנה כאן שלא היה ציווי ברור האם לשלוח מרגלים או לא.

עיקר השליחות היתה בשני אנשים

לכן נראה הביאור כי עיקר דיבורו של הקב"ה למשה, באמת היה שישלח שליחים לדעתו, ולא דוקא מכל שבט ושבט, רק שיהיו שליחים כאלו שיתורו את ארץ כנען, והיינו שיהיו ראויים לקיים את

ה"יתורו" בצורה הנכונה, ולצורך זה צריך אנשים שיש להם הסתכלות ישרה בלי נגיעות אישיות ויוכלו לראות את הארץ כמו שהיא באמת.

ובכדי לקיים את ציווי ה' יתברך היה מספיק לשלוח ב' שליחים כן לשון "שלח לך אנשים", מיעוט רבים שנים, ומשה רבינו בחר ביהושע וכלב, והם היו השלוחים שלו, לא רק מטעם שבטם, אלא משה רבינו חשב שהם השליחים הראויים בשביל לקיים את ציווי ה' והם יצליחו לתור את ארץ כנען באופן הראוי ובהסתכלות נכונה ואמיתית.

ואולם בני ישראל באו ודרשו נציגות מכל שבט ושבט, ולא הספיק להם שני שליחים בלבד, רק בקשו שיהיו השליחים מטעם כל ישראל ולכן הוצרכו לשלוח י"ב מרגלים.

וכאשר שמע משה רבינו את דרישתם של ישראל נמלך בשכינה, ועל־זה נענה, אם תרצה שלח, והיינו שזו התשובה רק כלפי החלק של שליחת המרגלים מטעם כל ישראל ומכל שבט ושבט.

שערי

פירש רש"י: 'אני איני מצוה אותך אם תרצה שלח'. והדברים צריכים ביאור, ממה נפשך, אם אמנם מונח בלשון זה שאין רצונו של הקב"ה שמושה רבינו ע"ה ישלח מרגלים, מאי טעמא לא נמוע מלשלחם, ומאידיך גיסא הרי מקרא מלא דיבר הכתוב 'שלח לך אנשים', ומהו שאמרו אני איני מצוה אותך.

ונראה לבאר על פי מאמר חז"ל (בראשית רבה פט, א) 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו', זה יוסף, 'ולא פנה אל רהבים', על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי וחזכרתי ניתוסף לו שתי שנים (בבית הסהור). וביאור הדברים הוא, דבאמת בכל אדם רגיל אין לבוא אליו בטענה אמאי השתדל אצל פרעה לצאת מן הבור, שזהו מן חובת ההשתדלות המוטלת על כל אדם, אלא שענין ההשתדלות תלויה במדרגת כל אחד בפני עצמו, ויוסף הצדיק אשר הייתה מדרגתו גבוהה, עד שהעיד עליו הכתוב (תהילים מ, ה) 'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו', מפני כך נחשב לו לעוון מה שהזכיר עצמו אצל שר המשקים, כי הוא חטא לפי רום מדרגתו.

ועל פי זה מבוארים היטב דברי רש"י, דבאמת הקב"ה אמר למשה רבינו ע"ה שיסעו בני ישראל לארץ ישראל בלי משלוח מרגלים, אלא שמתוך שבאו ישראל ותבעו נשלחה אנשים לפנינו נתגלה כי נפלו ממדרגתם ואין הם בוטחים בה' בכל נפשם, ומשום כך אמר לו שלח לך אנשים, והיה על משה לשלחם אף על פי שאין זה על פי רצונו של הקב"ה.

8 א"כ א"כ 3

המרגלים היו אנשים נכבדים ורמי-מעלה, ואם כן כיצד נכשלו בהוצאת דיבה על הארץ?

תירץ זאת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו "דרש משה", שחסרון האמונה של המרגלים נבע מכך שאמונתם לא הגיעה להם מעמל ויגיעה עצמית, בני דור המדבר הגיעו לאמונה בדרך הקלה ע"י ניסים ונפלאות שראו בעיניהם, אמונה הנרכשת באמצעות ניסים יש בה חיסרון.

על כן, למרות שבני ישראל ראו את הניסים הגדולים שעשה ה' במצרים עדיין לא נשאר רישומם בתוכם, כיוון שבמה שהם לא ראו הם לא האמינו, וזו תוצאה של אמונה בדרך הקלה.

כיוצא בזה אנו רואים תופעה זו בחיי היום-יום. ישנם אנשים ששבו בתשובה או התקרבו ליהדות בזכות מאורע מסוים שאירע בחייהם. לעיתים מדובר בהצלה מתאונת דרכים או מטען חבלה שהתפוצץ והם בדיק "הפסידו" את האוטובוס שהתפוצץ, מקרים אלו מהווים סיבה חזקה להתקרב ליהדות.

אך, לצערנו, כאשר הרושם נמוג וגם הזמן עושה את שלו, מיד חל רפיון גם באמונתו של אותו אדם, זאת משום שעל אמונה צריך האדם לעמול עד שהיא תיהפך לחלק בלתי נפרד מחייו, עד שתהיה קניין בלב ובניין שלם ואמיתי.

אמונה אינה נקנית במתנה או בירושה אלא רק בעבודה תמידית, בתפילות, ובלמידת מוסר, עד שהיא הופכת להיות חלק מן האישיות.

אמונה שאינה נקנית בעמל וביגיעה אלא רק מתוך התלהבות עד מהרה היא תאבד מכוחה.

רפב חכמת שלח המצפון

וצריכין להבין איך זה מתאים אם תרצה שלח אני איני מצוה, וכי ברצון של משה תליא מילתא? ולמה ירצה אם הקב"ה אינו מצוה? ואדרבה יש תביעה מהקב"ה, אני אמרתי להם שהיא טובה הייהם שאני נוהן להם מקום לטעות, ואם שלח ע"י שרצה איך

זה נקרא על פי ה' איך זה ברשותו? ואיך אפשר להבין וייתב בעיני ולא בעיני המקום, היתכן מה שלא טוב בעיני המקום טוב בעיני משה, אתמהא הלא משה אמת ותורתו אמת ועליו נאמר בכל ביתי נאמן הוא?

ואפשר לומר דהנה כתיב (דברים א'), ראה נתן ה' אלהיך לפניך את הארץ עלה רש אל תירא ואל תחת, כתוב נתן ולא יתן שכבר נתן רק עלה רש, ובספורנו כי לא יתיצב איש בפניכם עכ"ל, ולו היו עם ישראל במדרגה גבוהה באמונה ובטחון בה' לקבל דבר ה' ממש, לא היו צריכים לשלוח את המרגלים, כי למה להם לדעת את הדרך אשר נעלה ואת הערים אשר נבוא לדעת איך לכבוש, הלא כבר אמר להם לא יתיצב איש לפניכם.

אבל הם לא היו במדרגה זאת, ולפי מדרגתם היו צריכים לחפש דרכי הטבע להקטין את הנס, איך לכבוש ואיך לנצח את האויבים, והיו צריכים להכיר את האויב ואת הדרכים ואיך לכבוש את הארץ, שבשביל זה אמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ, וישיבו אותנו דבר, ובספרי באיזה לשון הם מדברים, את הדרך אשר נעלה בה, פי רש"י אין דרך שאין בה עקמימות, ואת הערים אשר נבוא אליהן פי רש"י לכבוש.

ועל פי זה הפירוש הוא אם תרצה שלח, זאת אומרת אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר אעלה אתכם ואח"כ הבחירה בידי האדם, ואני משאיר הדבר בידך בתור רבן של ישראל, אם אתה יכול להשפיע עליהם שלא יפחדו ויקיימו את הציווי עלה רש, לא היו צריכים את שליחת המרגלים, ומשה לא

יכול להוציא מלבם הפחד כדרך הטבע, ובכן היו צריכים לשלוח מרגלים ג"כ כדרך הטבע לפי מדרגתם (מכון מאיה).

ילקוט לקח טוב

אם טעו, מדוע מגיע להם עונש כה חמור שלא יירשוה - שואל הגר"י ניימן זצ"ל בספרו "דרכי מוסר".

לביאור הענין מקדים הוא שבאמונה ישנן דרגות שונות ורבות. המדרגה הנמוכה ביותר היא האמונה שהקב"ה ברא את העולם. כדי להאמין בזה אין צורך בחכמה יתירה. כל מי שאינו כסיל או שוטה מבין שדבר זה מוכרח הוא. אפילו על הכלי הפשוט ביותר כגון מחט שבראשו האחד הוא חד ובקצהו השני יש בו נקב, לא יעלה על הדעת לומר שמאליו הוא נעשה, ובודאי שאיולת היא לטעון על מכשיר מורכב יותר כגון שעון שנעשה מאליו, ועל אחת כמה וכמה שאין כלל וכלל מקום לומר שהבריאה כולה מעצמה נעשתה. מדרגה גבוהה יותר באמונה - להאמין על מה שאדם יוצר כמו ידיו שגם זה נעשה על ידי הבורא יתברך, ולא לומר "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". בזה מובן מדוע נאמר "ואנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" דוקא, ולא "אשר בראתי שמים וארץ", שכן על שמים וארץ אין כל הגיון לטעון שנבראו מעצמם. ביציאת מצרים לעומת זאת היה מקום לטעות שמושה רבינו הוציאם. על כן ראתה התורה צורך להדגיש "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - משה לא עשה כלום, רק הקב"ה בכבודו ובעצמו.

ויש מדרגה גבוהה יותר: לראות דברים לא-מובנים בהנהגת ה', ובכל זאת להאמין ולא לשאול שאלות. "וויאמן העם" שנאמר כאשר בא משה עם בשורת הגאולה ממצרים, אינה מדרגה גבוהה באמונה. שכן לא היה להם מה להפסיד בהאמינם לו. מה איכפת להם להאמין בזה שעבודת הפרך בה היו עוסקים תופסק. הוא הדין כשראו נקמת שונאיהם בים סוף, מי לא יאמין ברגע מרומם זה ולא יאמר שירה!! ברור איפוא שלא זו המדרגה הגבוהה באמונה.

בכך מובן מאמרם ז"ל "כל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים". כל השירים - שירת הים, שירת דוד ודבורה שנאמרו ברגע של הצלה ונצחון - אינם דורשים התעלות מיוחדת במינה באמונה. לעומת זאת ביטויי אמונה כגון "בין שדי יליו" הנאמר בשיר השירים בעת ובעונה אחת עם תיאור הגלות הקשה וסבלו של עם ישראל - "מצאוני השומרים... הכוני פצעוני" - זוהי באמת מדרגה גבוהה באמונה.

הטוב, שמכירין את הטוב שעושה לנו הקב"ה, ומודים ומשבחים לו ית', עי"ז זוכין לראות הטוב בעת צרה, וזוכין למדת הצטמון בעת הצרה שהיא ממנה מהשי"ת, כדכתיב והי' ה' מצטמו, שהשי"ת נותן לו הצטמון או.

א' ויש לפרש צוה מה דכתיב צפרשה הקודמת (לע, ז) ויהי ה' את יוסף ויהי חיש מלליח ויהי צבית אלוניו המצרי, שהשפת אמת (ויש)

מכ"א ד"ה צפוק) מדייק מה שכלל המורה ג' פעמים ויהי, ומפרש שהכוונה היא שהייתה מדת השפיות אלל יוסף הנדיק בכל המצבים. ויש לומר לעניינינו כי יוסף"ץ היה ה' עמו בעת שהיה חיש מלליח, היינו ברוך הגבר אשר יבטח זה, בעת ההללחה ה' עם השי"ת, לרגת הצטמון בעת הטוב, וצוה וזה שהקב"ה היה עמו אפילו כשהיה צבית אלוניו המצרי, אפילו בעת שהיה עם צרה ל"ע.

שמעתי מהמשגיח הגה"ץ רבי דן סג"ל שליט"א שהסביר כי כמו ילד שאמו מרחיאו צמים חמין, חף שזועק בשעת מעשה, הרי יודע כי כל מה שאמו עושה לו הרי הוא לטובתו, וממילא מבין כי גם רחמנו הוא לטובתו. אלל אם האדם בעת שהוא מרויח את כספו, אינו זוכר כי הכל בא מהשי"ת, ורק כאשר נהפך עליו מזלו ח"ו אז הוא מראה באצבעו כלפי מעלה שהשי"ת עשה זאת, אינו יכול להבין כי הוא לטובתו. רק אם האדם זוכר בעת שיש השפעת כל טוב שהכל הוא רק חסדי השי"ת או יש זיכולתו בעת שנהפך עליו עולמו, ואבד כל מה שהרויח בשנים הטובות, יודע כי הוא מעשה השי"ת, והשי"ת טוב ומטיב והכל לטובתו, כי הלא הוא אוחז השי"ת שהטיב עמו כל השנים שהציא עליו את כל הדברים האלה, ועל כרחק טובתו הוא. אלל מי שאינו רואה הטוב מהשי"ת או בעת הרע הוא ח"ו מאשים השי"ת ואינו יכול לראות הטוב.

16 אמת נא יתן ר' צבי (ה')

ישראל הם מאמינים בני מאמינים, ויודעים שהשי"ת ברא את העולם ומנהיג אותו תמיד. אולם יש מצוה מיוחדת בתורה לעסוק תמיד באמונה, והיא מצות "אנכי ה' אלקיך" - הראשונה שבעשרת הדברות. וכן כתב הרדב"ז: "וענין האמונה, שיקבע אותה בלבו ובנפשו תמיד" מי שאינו עוסק בתמידות לברר וללמד לעצמו את האמונה בוש"ת, לא ידע אותה באמת. ואינו מקיים את מצות "אנכי ה' אלקיך" כהלכתה. ישנו חמש דרכים בקיום מצות האמונה.

(mistakenly) think it doesn't require any sort of deeper thought or recognition. Because of that mistake, and because they simply don't think about the topic of *emunah*, they're content with having an inner emotional tendency to believe that there's "Someone" behind everything. The disturbing reality is that many people who are otherwise considered *bnai Torah* or *Chassidim* believe in what is convenient and pleasant for them - and no more. Such a person also decides what Hashem wants from him and in which areas Hashem "doesn't get involved" - itself a ridiculous suggestion. Without realizing how foolish his way is, such a person invents "shortcuts" in Hashem's name. These types of people decide for themselves in which god they believe and to whose voice they heed.

הלכה

פרשת מקץ

והלבוש

סא

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, הוא היחוד שהאדם מאמין באמונה שלימה כי מידת הו"ה שהיא מידת הרחמים ומידת חלקים שהיא מידת הדין הכל הוא אחד, והכל הוא באמת רק הו"ה ממדת הרחמים. בעת שאומרים שמע ישראל שמים את היד על העינים, לומר שאנו סוגרים את העין השכלי, ומאמינים באמונה שלימה כי כן הוא. אלל

באמת יכול האדם להשיג זאת, והוא ע"י מדת ההודאה, וזה שאנו אומרים בצרכה אהבה עולם להודות לך וליחדך בזהבה, היינו ע"י מדת ההודאה זוכים להיחוד של קריאת שמע, ששיגי כי הכל הוא טוב באמת, והכל הוא מדת הרחמים, ה' אחד.

איתא בשפת אמת (עקב מרנ"ז ד"ה צפוק כי תאמר) דעיקר מדת הצטמון לריך להיות בעת שהולך טוב לאדם, כי עיקר הצטמון הוא בעת שלום, בעת שיש לו השפעה של מה שריך, שלא לשום מצטמו כאשר לו, צכותו ועולט ידו, רק שיש מצטמו צכותו ית'. הנה כתיב (ירמיה יו, ה) כה אמר ה' ארור הגבר אשר יצטם צאדם ושם צטר זרעו ומן ה' יסור לצו, וההיפוך מזה הוא מה שנאמר שם צפוק (זס ז) ברוך הגבר אשר יצטם צה, שהגם שאין לו מחפור כלל צוטם צו ית'. ואומר השפת אמת שהפרעון לזה הוא כי בעת צרה וזה אחר כך לצטמו, וזה מה שמסיים הפסוק ויהי ה' מצטמו, היינו כשיצו לעת צרה ח"ו. וזהו מה שנאמר (תהלים קט, ט) צטמו צו בכל עם, היינו צדי העמים, הן בעת שהולך טוב והן בעת שח"ו יש צרות, אלל ההתחלה היא הצטמון בעת הטוב. וזה מתאים מאוד לדברינו הנ"ל, כי ע"י מדת ההודאה בעת

Simply put, such people create their own gods.

That *emunah* — *emunah* designed for personal convenience — seems appealing since it doesn't interfere with one's autonomy to determine his own way of life. This type of purported *emunah* is fostered with pleasure by that person who seeks being "at peace with his inner self." After all, he reasons, isn't that why a Jew enters the world?

Notice the problem: what role does the Creator play in that person's life? Where has the Torah gone for him? The truth is that a person enters the world to live in peace with Torah and Hashem — not with himself.

The superficial "I'll believe what works for me" approach described above is worse than superficial. It misses the whole point, leads to emptiness and unhappiness. Its main objective is to ensure that nothing disturbs the "believer's" comfort. Ultimately, real *emunah* brings satisfaction on all fronts, and there is no trade-off. Achieving it may require us to rethink what really matters rather than just doing what is easy.

Believing That Hashem Exists Isn't Enough

If a person doesn't ponder the topic of *emunah*, he's liable to live his entire life — from the cradle in the delivery room until he lies on a *chevra kadisha* gurney — without *emunah*, and therefore without any real meaning. This is necessarily so; a person can't believe if he doesn't know what he is supposed to believe.

One who has never thought about what he believes can't be called a *ma'amin*, believer. *Emunah* has to be defined.

While it may not be physical or palpable, *emunah* is the engine behind every human act.

Emunah that doesn't obligate a person isn't *emunah*. If a person "believes" in Hashem but Hashem isn't part of every aspect of his life at all times and in all places, in what does he really believe?

It's not enough for one to proclaim "*ani ma'amin b'emunah sheleimah* — I believe with complete faith" that there is a God. What do those words mean to someone who hasn't thought about *emunah*? How can one who doesn't make an effort to think about *emunah* and doesn't learn its principles in an orderly way expect his *emunah* to have any meaning? Many Jews have never advanced beyond the *emunah* they learned in kindergarten: the faith in a God in heaven who looks down upon the earth — itself based on what the kindergarten teacher herself learned when she was three! The question of whether Hashem is present with us here in the world never arises. It's very difficult to call that *emunah*.

The disturbing truth is that for many people, perhaps the decisive majority of them, the words *b'siyata diShmaya*, with Hashem's help, might well be an expression of *kefirah*.

If what one means is that he needs only Hashem's help, or at least for Him not to interfere with one's plans, he rejects the absolute notion that it is Hashem alone who performed, performs, and will perform all deeds.

Acknowledging That Man Is Powerless

There are many levels of one's *emunah* in Hashem's performance of every act in the world. Further, as explained earlier, each new piece of intellectual knowledge of the truth has a corresponding higher level through which it is internalized through *emunah*.

From the outset, in order to grow in *emunah*, one needs to work on knowing in the clearest possible way that (on their own) man's actions are futile; they can accomplish nothing. Knowing this is impossible as long as one believes in his own power and abilities. If a person believes he's even partially in charge of his own life, he renders himself incapable of accepting the opposite conclusion — that man's actions can achieve absolutely nothing. He therefore prevents himself from believing that Hashem alone performs all actions.

One can't expect that *emunah* will "speak to him" if he perpetuates within himself interests that contradict *emunah*. The *yetzer hara* knows and exploits this and unleashes a simple strategy to prevent us from growing: It exerts every effort to convince us that increasing our *emunah* threatens our material interests.

ונענתה ונתן לה ה' בן, שמואל הנביא, ואז שרתה שירת חנה, ואמרה בתפלתה כי א-ל דעות ה' ולו נחכנו עלילה, ופירש"י ה' יודע מה בלב כל אחד, ויודע מספר כל המעשים של בני אדם, ויש עוד פירוש בספרי חסידות חב"ד, א-ל דעות ה', שהקב"ה ברא שני דעות בעולם, דעת עליון ודעת תחתון, דעת עליון אומר למעלה יש ולמטה אין, ודעת תחתון אומר למטה יש ולמעלה אין, וביאור הדברים הוא כי בעוה"ז אם מדברים מדברים גשמיים, מבינים ואומרים שזה יש ומציאות, דהיינו אם מדברים מאכילה מבינים מה שמדברים, ואם מדברים מבתים נאים ומלבושים נאים וכל מיני דברים גשמיים, אומרים שזה יש ומציאות, אבל אם מדברים ממלאכים ומגן עדן ומגילוי אלקותו ית' בעולם, ומאהבת ה' ומיראת ה', אומרים שזה אין, היינו שהוא דבר שאין רואים ואין מרגישים, והוא רק ענין של אמונה, והוה הדעת תחתון של עוה"ז, אבל דעת עליון הוא ממש להיפך, שכשמדברים למעלה מאלקות ומתורה ומצות ומגן עדן וממלאכים, רואים זה כמציאות, אבל כשמדברים שיש למטה עולם ששם יש גשמיות ושם יש בני אדם שרודפים אחר תאוות עוה"ז, אין מבינים כלל מה זה, כי עוה"ז הוא אין וכלום, ואין לו שום חשיבות, ורואים כל אלו הדברים כשתות גדול, וא"כ דעת עליון אומר למעלה יש, ולמטה אין.

ואיתא עוד שכשאומרים מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלקינו, יש לפרש הכוונה, שהוא מלשון הגמ' (מ"ק י"ד ע"א) מודים חכמים לר' יהודה מכלל דפליגי, והיינו שלשון מודים הוא שכשיש מחלוקת

ואח"כ רואה אחד שהנכון עם השני, אז מודה לו, וכמו כן יש מחלוקת בין דעת עליון לדעת תחתון, ואנו מודים להקב"ה שהנכון עמו, שלמעלה יש ורוחניות הוא דבר ממשי, ולמטה אין שכל עוה"ז ותאוותיה אינו כלום אלא אין ממש עכ"ד הבעל התניא.

ושמעתי פירוש נפלא בגמ' ברכות דף י' שדרש על מה שאמרה חנה עוד בתפלתה ואין צור כאלקינו, ודרשו בגמ' אין צייר כאלקינו, שאדם צר צורה ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה, והקב"ה צר צורה בתוך צורה, ולד במעי אמו, ומטיל בה רוח ונשמה וחיות, ע"ש, ושמעתי לפרש אין צייר כאלקינו, כי המעלה של הצייר הוא אם יכול לצייר תמונה שיראה ממש כאילו הוא חי באמת, כגון אם יעשה תמונה של פירות, ועופות יפרחו להתמונה וירצו לאכול הפירות שבתמונה, זה ראה שהוא צייר נפלא, וכן אם יעשו תמונה מאדם וכשיעברו בני אדם, יאמרו לו שלום עליכם, אז הוא סימן שהוא צייר נפלא, ואח"כ הקב"ה הוא צייר נפלא שאין דוגמתו כלל, שעשה תמונה גדולה שהוא כל עוה"ז, שכל עולם הזה בעצם אינו כלום, ואין לו שום קיום ונצחיות אלא הכל חולף ועובר, ודבר שחשוב היום, אינו חשוב כלל אחר כמה ימים, וכן כל העולם רצים אחר "חדשות - נייעס", ואחר כמה ימים אין לו עוד שום חשיבות, וכן כל תאוות גדולות חולפים ועוברים ברגעים, ואעפ"כ כל העולם רצים אחר עוה"ז כאילו הוא דבר ממשי, ואומרים למי שיושב כל היום בביהמ"ד שיעזוב את הביהמ"ד וילך לחוץ לעולם האמיתי, וחושבים שהתמונה היא אמיתי, ואח"כ אין צייר כאלקינו, כי הקב"ה

צר תמונה שנראה לכל העולם כולו כאילו הוא יש, ובאמת אינו יש כלל, והבן כי הוא משל נפלא.

והנה התכלית של הכניסה לארץ ישראל הי' כמו שכתב הרמב"ם שנתאוו החכמים לימות המשיח שאז תמלא הארץ דעה את ה', ויראו שכל עוה"ז ותאוותיו אינם כלום, ורק עבודת ה' הוא דבר חשוב, ויעסקו כולם לדעת את ה', וכמו כן הי' התכלית של הכניסה לארץ ישראל שישבו איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו ויעסקו בתורת ה' ויקיימו מצותיו, ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חוקי ותורותיו ינצורו, אבל אחר חטא המתאוננים וקבנות התאוה נפלו ממדרגה זו שיוכלו לבא לארץ ישראל על דעת לקיים תורת ה', אלא כל כוונתם לבא לארץ ישראל הי' רק לאכול פריה וטובה ולהנאות מגשמיית הארץ, ולכן באמת כבר נגזר שלא יכנסו לארץ ישראל.

וגם הי' ענה טיטול מהם מרגלים על דעתם, שמהם נמצא רוח רעותה.

אשר ידעו ה' פנים אל פנים, והוא דעת עליון שמשפיע דעת ותורת ה' לכל ישראל, ויש לו השגה ברורה שרק רוחניות הוא יש ודבר חשוב, וגשמיות אינו כלום, ולכן אמר להם משה עלו זה בנגב ועליתם את ההר וראיתם את הארץ מה היא, ופי' בספה"ק נועם אלימלך עלו זה בנגב שיתעלו באהבת ה' כמו שכתוב ויטע אברם הלך ונסוע הנגבה, שדרום הוא ימין ומדת אהבה, ועליתם את ההר שהוא רומז להיציאה"ר כמו דאיתא בגמ' סוכה דף נ"ב לעתיד לבא הקב"ה זוכה היציאה"ר צדיקים נדמה להם כהר, והיינו שיעלו למעלה מן היציאה"ר, ואז

וראיתם את הארץ מה היא היינו שיראו כל הארציות שהוא מה ואינו כלום, ואם יכנסו לארץ ישראל בכוונה זו, אז יש תקוה שיוכזר כל ישראל לירש ארץ ישראל.

ולפי"ז יש לפרש שלח לך אנשים ופירש"י לדעתך, וי"ל שהפירוש הוא שילכו עם דעת של משה היינו דעת עליון, ויהיו שלוחים של משה ושלוחו של אדם כמותו, ויחשב כאילו נכנס משה רבנו לארץ בדעתו, וממילא אז גם כשיכנסו כל ישראל אח"כ יהא בדעת זה ובהסתכלות על הרוחניות שהוא עיקר, והגשמיות אינו חשוב כלל, ונמספרים שהגאון רא"ז מרגליות וצ"ל בעל המטה אפרים הי' מתמיד נפלא ממש (והי' לו כובע ובגד

רגע רעק"א), ואם היו המרגלים נכנסים לארץ ישראל בביטול לגמרי לדעתו של משה דעת עליון, והיו מרגישים עצמם שלוחי משה, אז הי' זה פועל שיהי' הכניסה גם של כל ישראל אח"כ במחשבה זו כדעתו של משה, ואז הי' גם משה רבנו יכול ליכנס לארץ עמהם, והי' הכניסה דבר של קיימא.

שעה | לבקר רנה - ה' כ"ט

דאמליכתייה למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים תו לא צריכת. הרי שהכוונה באמירת אחד היא מלכות שמים.

ויש לבאר, כי אמונת היחוד היא שאין עוד מלבדו ואין שום מציאות לנבראים בלתי רצונו. והנה ענין עול מלכות שמים הוא כניסת כל הנבראים כולם בכל נפשם ומאודם תחת מלכות שמים, ואמונת היחוד שאין עוד מלבדו אפס זולתו, היא המכנסת כל הנבראים בעול מלכות שמים. שהרי אין להם מציאות וכח מצד עצמם כלל, ולא יתכן שיהא אצלם שום רצון בלתי רצון השי"ת.

ואכן חשכת העולם הזה סותרת לאמונת היחוד, כי נדמה לעינים כאילו יש כח לנבראים מצד עצמם לעשות כרצונם. ולכן המנהג הוא, כמו שמובא בגמ' (שם י"ג ע"ב) ובשו"ע (ס"א, ה') שנוהגין ליתן ידיהם על פניהם בקריאת פסוק ראשון כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוין. ויש לבאר, כי עצם ראיית העוה"ז מפריעה לאמונת היחוד, ולכן צריך לכסות עיניו לצאת מן הצמצום של העולם הזה, ולהתרומם למעלה, כמו שמובא בשו"ע שצריך להמליכו בשמים ובארץ. ולהתעלות מן העולם הזה ולהמליכו ולייחדו ב'ז' וקיימים, ולזכר זה צריך התלמדות רבה.

וזה חכמת החיבוד של כלל ישראל, לנכנס את העינים ולהתעלות מכל חשכת העוה"ז, ולהמליכו ולהעיד על אמתת היחוד, שאין עוד מלבדו, ולכן מקריבים אנו לומר קודם - "שמע ישראל".

אבל המרגלים לא הלכו בכוונה זו ואדרבא לא היו מרוצים ליכנס לארץ ישראל ולחיות חיים רוחניים, ולכן השיבו אותם דבר ואמרו ארץ אוכלת יושביה היא, היינו שמרגישים שם כאילו נאכלים ע"י ארץ ישראל, שהקדושה מכלה החשק שלהם לעוה"ז, ואינם רוצים להיות בארץ כזה שלא יוכלו להתענג בהגשמיות, ואולי יש להוסיף שהביאו פירות והראו לישראל ואמרו וזה פריה, היינו שזהו פריה של ארץ ישראל והם יפים מאד ואע"פ כן אין לנו שום חשק גשמי לאכלם, כי הארץ מוציאה כל תאוה גשמי, ועל זה התרעמו, ומאסו בארץ ישראל, ולכן נגזר עליהם אז בכיה לדורות, החרבן כליל תשעה באב.

וי"ל שלכן לא לקחו רק אשכול ענבים ותאנה ורימון, אבל לא לקחו תמר וזית, כי "תמר" עם הכולל, בגימ' "דעת עליון" (כמו שמובא בספה"ק בשם האר"ז ברמז

לוב), והם לא רצו ליקח דעת עליון, אלא רצו רק דעת תחתון לראות עוה"ז כדבר חשוב ויש, וכן לא לקחו זית, כי ידוע ששמן רומז לחכמה של משה רבינו כדכתיב ויקחו אליך שמן זית זך, ודוקא אלו שני מינים לא לקחו, כי לא רצו בדעת ובחכמה של משה, ולכן הי' קלקול המרגלים שלא הלכו לדעת משה ולא נתקיים שלח לך לדעתך על דעת של משה.

ועבודתנו הוא להתרומם תמיד לדעתו של משה לראות דברים רוחניים כיש ודבר חשוב, ולהסתכל על עוה"ז בביטול ולראות ולהבין תמיד באמת שעוה"ז הוא אין ואפס ממש, עולם הולך ועובר, ועי"ז נזכה במהרה ליכנס לארץ ישראל על דעת משה, ונזכה לראות בעינינו ולשמוח לבנו בקיום היעוד כי מלאה הארץ דעה את ה'.

Every person is fit to be righteous like Moshe our teacher, or wicked like Yeravam.... There is no one who compels him, decrees upon him, or leads him to either of these two paths. Instead, it is he — on his own initiative and thought — who tends to the path he desires....

This principle is a fundamental concept and a pillar [on which rests] the Torah and its command-

ment[s], as it is written:² "Behold! I have set before you today life [and good, death and evil,]"... i.e., the choice is yours.

Any one of the mortal acts which a person desires to do, he may, whether good or evil.... The Creator does not compel or decree that people should do either good or bad. Instead, everything is left to their [own choice].

G-d did not create man to be an automaton. Instead; He gave him free choice, which distinguishes him from all other forms of life.³ All other existence is ruled by the laws of nature. Man, by contrast, has the power to control his conduct, and act according to his own initiative.

על כן נסביר הענין על פי דרכי העבודה. ידוע מספרים הקדושים, דענין מלחמת בני ישראל עם שבעת העממין, היו טמירין וגניזין ענינים פנימיים ועמוקים. דשבעת העממין, הכנעני החתי האמורי הפרזי החוי והיבוקי והגרגשי, רומזים נגד שבעת המדות הרעות שמלך הקליפה, שהם חסד גבורה תפארת נחם הוד יסוד מלכות דקליפה (לק"מ פ' לך). והקב"ה ז"ה לבני ישראל, שבכח קדושתם ילחמו ויכניעו את כח שבעת המדות הרעות, ואחר שיבערו הכחות הרעים מן הארץ, יוכלו לעבוד את ה' בארץ הקדושה, ארץ העליזונה, ולהשיג שם השגות גדולות בעבודת שמו יתברך. ולא ידומה ח"ו שכל ענין כיבוש הארץ היה כפשוטו לבד, שכל ישראל הוצרכו לכבוש את העממין, כדי שירכשו לעצמם ארץ טובה, ולהתיישב בה במנוחה ושלוה. אלא בכל הענינים האלו היו טמורים גם ענינים עמוקים כאמור.

35

לבן נמלך בשכינה, לשמוע מפי הגבורה * היאך לעורר כח האמונה של בני ישראל, והקב"ה אמר לו, שלח לך, לדעתך, היינו כי ידוע שמהר רבינו ע"ה היה כללות הדעת של כל ישראל (לק"מ שמוח), והדעת היא הכח המכריע, כי על ידי הדעת יש צבח האדם להטות את מדותיו שכלבו לטוב או להיפך ח"ו, וכמו שכתוב (דברים ד' ל"ט) "ודעת" היום והשבת אל לבבך, היינו שעל ידי שהאדם מוריד כח הדעת אל המדות שכלב, יש צבחו להטות לבבו לכאן או לכאן. וזהו שאמר לו הקב"ה, שלח לך, "לדעתך", פי' שמשלח לחובם את דעתך, היינו שחאיר את כח הדעת שבך למוך לצבות בני ישראל, ועל ידי שיאיר צבם כח הדעת המכריע, אולי על ידי זה כאשר יבואו לארץ, יפקחו עיני שכלם, ויטו לצבם להאמין צבח הצחירה הניתנה בידם, ולהכיר שיש צבחם לנצח אויביהם.

36

ומשחך רבינו כן עשה, וישלח אותם משה "על פי ה'", היינו כמו שניזוהו ה', להאיר צבצבם כח הדעת שבו. אבל המרגלים לא הכניעו עצמם לכח הדעת אשר משה רבינו האיר בהם, כי כבר באו לידי יאוש וענוה פסולה, ואף שאמרו צפיהם שרצונם לראות את הארץ מה היא, אבל בלבם כבר החליטו החלטה גמורה, שאין צבחם לעמוד במלחמה, וכל הליכתן לא היתה אלא כדי להראות ולגלות שהצדק

33

לבן כאשר ז"ה הקב"ה לבני ישראל ליכנס לארץ ישראל, וללחום מלחמת מוצה להכניע את שבעת העממין, היה להם להאמין באמונה שלימה וברורה, שבדאי יש צבח צחירתם להכניע את כחות הרעות ולנצח את אויביהם, כיון שכן ז"ה להם הקב"ה, והצורף צ"ה צדאי לא ז"ה להם דבר שאין צבחם לעשות, כי אין הקב"ה - צח בטרוניה עם צרויותיו (ע"ג ג' ע"א). אבל הם על ידי ענוה פסולה ושפלות מרומה, החייאשו ללחום מלחמתם, וצ"ה כפרו באחד מעיקרי יסודות האמונה.

34

ובשראהו משה רבינו ע"ה חטאם ופגמם הרב של בני ישראל, שנאבד מהם כח האמונה ונפלו ביאוש, היה מבקש איזו ענה ודרך היאך להוציאם מכח היאוש הזה, ולהשפיע עליהם כח האמונה. ולכן לא רצה למונעם בעל כרחם מלרגל את הארץ, כי צ"ה שימנע אותם בעל כרחם, עדיין לא יבואו לכלל אמונה, אלא רצה לחפש איזו ענה היאך להשפיע עליהם, שיתחילו להאמין ולהכיר שיש כח בידם לנצח אויביהם.

והנה כאשר בני ישראל ראו והתצוננו במלחמה הגדולה המוטלת עליהם, שצריבין להכניע קליפות רעות וקשות כאלה, אחזם יראה גדולה ונתייאשו מללחום מלחמה קשה זו, כי לא האמינו בעצמם, שיש צבם כח הקדושה להכניע ולנצח כחות הטומאה והקליפות האלה, לכן אמרו נשלחה אנשים לפנינו, לראות את הארץ מה היא, כי ראו לראות ולהוכיח בעצמם, בגודל כח הטומאה של שבעת העממין, ולראות אם יש צבחם ללחום ולהכניע קליפות קשות ורעות כאלה.

31

במחשבתם ודעתם הרעה הלזו, כפרו באחד מיסודות האמונה של בני ישראל, כי אחד מעיקרי יסודות האמונה, הוא האמונה בהצחירה, שכל בר ישראל מחויב להאמין שהקב"ה נתן הצחירה ציד האדם לצחור צטוב או צרע, כמו שכתוב (דברים ל' ט"ו) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע וגו' וצחרת בחיים למען תחיה אמה וחרעך. וכתב הרמב"ם ז"ל על זה והל' השניה

להתעלות בעבודת ה', "ויאמר משה",
היינו שיש צידו כח הבחירה, להטות לצדו
לכאן ולכאן, שזכח זה יוכל האדם להתעלות
בעבודת ה' יותר ויותר, כי הכל תלוי בזכח
הבחירה.

במצב שזכח אמונה זו, תלוי כל ההצלחה
 וההתעלות של צד ישראל וכן
 מציא הרה"ק רבינו מהרי"א מקאמארנא
 זי"ע (בהקדמת נתיב מנחת ועת) זשם הרה"ק
ר' יוסף מזמיגראד זי"ע, אחיו של חותנו
הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב
זי"ע, שפירש את הפסוק שאמר הקב"ה
למשה רבינו (שמות ד' כ"ג) מה זה צידך ויאמר
משה, שהקב"ה שאל למשה רבינו "מה זה
צידך", היינו אחיה כח יש צידך, שזכה מוכל

וזהו שאמרו המרגלים כאשר חזרו מתוך
 הארץ, אפס כי עני העם הישב בארץ,
 היינו שכחות הקליפה של שבעת העממים
 עוים וקשים מאוד, ולא נוכל לעלות אל
 העם, כי חזק הוא ממנו, ואין זכחנו ללחום

עמם ולהכניעם, וכל העם אשר ראינו
זכוכה אנשי "מדות", היינו שהעממין הם
נגד שבעת המדות שבקליפה, שהם כחות
קשים ורעים מאוד, ואין זכוחנו להכניעם
ולנצחם במלחמה.

41

in yourself the maturity and the earnestness to reach a little higher, to become a trifle better. You want to come closer to the Almighty. You want to emulate His characteristics and draw nearer to Him. You're thinking to yourself, I'm ready. So what do I do now?

So the *Chovos Halevavos* says, "*V'ya'aleh b'machshavto*," you should think about it, "*v'yishal mebaKel l'ezro ul'amtzo al yoser mimah sbeyesh biy'cholto min hay'diah umin hama'aseh*," and you should ask the Almighty to help you and give you the strength to accomplish something that is beyond your capabilities. The *Chovos Halevavos* is teaching us how to daven.

What happens when you daven? Just because you roll out of bed and say the words of the *siddur*, does that mean you are really davening? Your davening has to have a *neshamah*. It has to have a heart. It needs sinews and veins and flesh and bones. It has to have a pulse. It has to have life. So the *Chovos Halevavos* is telling us that if you are serious and you want to grow and you want to be a bigger person, you should daven to the Almighty and ask Him for help.

You should say to Him, I'm limited. I only have a limited amount of strength and a limited amount of understanding. The world is a dark place full of inscrutable mysteries. I don't know how to navigate through it. I don't know how to relate to myself. I don't know how to relate to my family, to my friends, to other people in general. I don't know how to communicate. The world is screaming, but I don't understand what it is saying. We talk and blather all day, but we're not really talking to each other. Our words come out of our mouths stillborn. It's a terrible tragedy that we don't know how to open our hearts to each other. But what should I do? I'm limited. I need Your help. I need You to give me strength.

So what happens when you plead with the Almighty in this

way? The *Chovos Halevavos*, this hallowed *sefer* whose pages Jews have been kissing for almost a thousand years, tells us what happens. "*Yamtzi lo haBorei bakashosav v'yiftach lo sha'arei yedi'aso*." The Almighty will grant you your request. He will open up the gates of wisdom and knowledge for you. "*V'yechazek sichlo v'etvarav la'amod b'mitzvosav*." The Almighty will strengthen your intellect and your physical body so that you will have the wisdom and the strength and the stamina to rise to the next level that you desire. "*Asher l'malah miy'cholto*." Even if it is beyond your capabilities at this moment, it will not always be beyond your capabilities. "*Madreigah achar madreigah*." He will help you

★

בחיינה זו היואלת מפרשה זו, נוגעת לנו
 בכל עת ובכל שעה, כי הרבה
 פעמים היצר מעלה על לב האדם עונה
 פסולה, ומפתה את האדם לחשוב דעתו,
 כי אין זכחו עוד ללחום עם טבעיותו
 והרגליו, כי הוא נולד בטבע צמדות רעות,
 וגם כבר מורגל בדרכיו, ואי אפשר לו עוד
 לשנות טבעיותו אשר הורגל בהם, לכן
 מחליט בדעתו ואומר: "איך וועל שוין אזוי
 זיין, איך צין שוין אזוי געוואוינטו, ס'איז
 שוין גוט אזוי, איך וועל שוין אזוי בלייבן",
 דיצורים כאלו המה נגד עיקר יסוד
 התורה, שמראה בזה כאילו ח"ו אינו
 מאמין בזכח הבחירה שהקב"ה נתן ציד
 האדם, וכאילו אינו מאמין בשכר ועונש
 ח"ו. לכן חייב האדם לחקוק היטב בקרב
 כח אמונה זו, להאמין כי תמיד יש זכחו
 להתגבר על טבעיותו ולשנות דרכיו,
 וכלשון הרמב"ם הנ"ל, שיש זכח האדם
 להיות או רשע כירבעם בן נבט או זדיק
 כמשה רבינו, ואין לו מי שיכפהו או
 ישמכהו לכאן או לכאן, אלא הוא עצמו

זכוקר פיתהו היצר לישון עוד שעה או
 שמים לתוך היום. בכל זאת אסור לו
 להמייאש ולומר, כי אי אפשר לו עוד
 לשנות טבעיותו והרגליו, ושזו אין זכחו
 לקיים הנהגות כאלו, כי זה שקר מוחלט,
 דכיון שזהו דרך התורה וכן צריך צד
 ישראל להתנהג, ודאי יש זכח בחירתו
 להתנהג כן, אלא שצריך להתאמץ עוד
 הפעם ביתר עון וציתר שאת, ויאמין
 באמונה שלימה שיש זכחו לקיים מה
 שקיבל על עצמו, או צדור בלי שום נדוד
 קפץ, שסוף כל סוף יזכה לשבר כח היצר,
 ולקיים מה שקיבל על עצמו בתכלית
 השלימות.

rise from one level to the next. He will enable you to climb the ladder rung by rung with no end or limitation in sight.

What form will that help take?

"Ki hatalmid yimtza b'libo keshebu mishtadel bachachmah," says the Chovos Halevavos, "for when the one who wants to learn reaches out for wisdom he will discover in his heart, ko'ach elyoni ruchni, an exalted spiritual power, ein b'ko'ach adam l'bo'ilo bo, a power that a person cannot achieve on his own without Divine assistance."

Unlimited Resources

What is our greatest problem? I think we can encapsulate it in one brief statement. We are frozen in place. We are what we are, and we find it next to impossible to change, to progress, to rise, to become bigger people. But the Chovos Halevavos tells us that we have the means to break out of our ruts. We have the means to acquire wisdom and understanding and strength that will enable us to grow and progress without limit. Yes, we have

unlimited resources at our fingertips. But first we have to take the first step, we have to find in our hearts the desire to change and to grow. Then we can daven to the Almighty and He will give us the tools we need to accomplish our desire.

This, I believe, is the meaning of the words we say every day before Krias Shema, "V'ha'eir eineinu b'Sorasecha. Illuminate our eyes in Your Torah." We ask for light. I always wondered what this means, but now I believe it means the light we can achieve by asking the Almighty for the ko'ach elyon, the exalted power. That power can give us limitless light. It can illuminate all the pathways of the world for us with a light of pure wisdom, but we have to ask for it. We have to make the first move. We have to take the first step. And then we can ask for more, and we will get it.

That is really the soul of Rosh Hashanah. Before we sound the shofar, we say, "Ashrei ha'am yodei s'ruah, Hashem, b'ohr panecha y'haleichun. Fortunate is the nation ... they walk in the light of Your countenance." The light of Your countenance. What does that mean? How do people walk in the light of His countenance? It is by acquiring the ko'ach elyon. That is how the Almighty reveals His light to us. That is how He illuminates our lives. When a person discovers this light, he finds movement, he finds mobility, he finds he can extricate and liberate himself from every narrowness, from every anguish, from every pettiness, from every meanness, from every baseness. When we live in the Almighty's light we can truly y'haleichun, we can truly walk. We have movement. We are no longer tied down and frozen in place.

The tragedy of our lives is that we are burdened with an attitude that we are what we are. A day passes, a week, a month, a year, with no change, so we become cynical. Another Rosh Hashanah. Another Aseres Ymei Teshuvah. Another Yom

Kippur. And suddenly it's twenty years later, and we haven't moved. We haven't budged from where we were in the first place.

But if there was someone who could come and open our eyes, really open our eyes about ourselves, and show us a glimpse for a moment of what we could become, we would be transformed. We would be shocked that we are so close yet so far. But it's not really so far. It's within our grasp. We just have to daven for it.

When we approach Rosh Hashanah, we need to focus on the b'ohr panecha y'haleichun. We need a new da'as, a new wisdom, a new understanding, a new insight. We need to illuminate our private worlds and let the Divine light shine into every dark corner.

On Rosh Hashanah, when we daven for all the things we need, we must daven for the ohr, the Divine light, the ko'ach elyon that the Almighty is prepared to give to each and every one of us - as long as we ask for it.

מי בראש? אורי צבי - רבינו

נחתום בדברי הגר"ש רוזבסקי זצ"ל (מתוך מכתבו, זכרון שמואל פניני דעת אות יט עמ' הקצא) אודות דברי המדרש בענין המרגלים (ראה תנחומא שלח ד) 'אנשים גדולים היו אלא שעשו עצמם כסילים': 'חובה על האדם לעמוד תמיד תחת ביקורת עצמית, ללמוד להכיר את עצמו את רצונותיו ואת נטיות ליבו, לעמוד תמיד על המשמר לכוון אותם באפיק הרצוי. וכשאדם חדל מלעמוד תחת ביקורת עצמית, כשחדל מלשקול את מעשיו עד כמה שידו מגעת, אז מבלי משים משתלטים עליו יצרי ליבו והוא עלול לרדת מרום דרגתו עד דרגת כסיל ממש'.

'אנשים גדולים היו אלא שעשו עצמם כסילים', זאת הברירה העומדת בפני כל אדם, כל אחד לפי ערכו הוא. מצד אחד כל אחד ואחד יש לו בחינת 'אנשים גדולים היו' שלו, כל אחד יש לו נקודת הגדלות שלו, ובהכרח רצונית במחשבה רצינית ובמאמץ רציני הוא יכול לעמוד על הגובה, להתעלות ולעלות אחרים אתו. מצד שני, מבלי מאמץ רציני, מבלי מחשבה רצינית, מבלי בקורת עצמית, הוא עלול להפך לכסיל וטיפש, המאבד את עולמו ובאבדו נוחב גם את הסובבים אותו. נתאמץ כולנו לשמור על נקודת הגובה שלנו'.

בשבילי נברא העולם 46

כתבו המקובלים ונעשה למנהג ישראל שבכל פעם הן ביציאתו הן בכניסתו, יניח ידו על המזוזה וינשקה. יש לבאר שעומק הכוונה במנהג זה היא להזכיר יהודי על יחידותו. שבכך ובאצבעות היד ניכרת היחידות הנפלאה של אדם. כי כל אחד יש לו שרטוט מיוחד אחד במינו שלא נמצא אצל שום אדם אחר, והוא מעיד על שליחותו המיוחדת

אבל העמקה נוספת יש כאן במנהג זה. והוא לעורר את עצמינו שהאופן של קבלת עומ"ש ומצוות צריך להיות דוקא כצורת שירטוט שעל כף כל יחיד ויחיד דהיינו כעבודת ג'נערעל שהוא אחד ומיוחד בצבא ה'. שדוקא באופן זה תקנו חכמינו לקבל עומ"ש פעמים בכל יום בקריאת שמע בכסוי

העיניים ע"י הכף ואצבעות היד דהיינו עם השרטוט. שאיתא (פסחים ה) בודק החמץ עד מקום שידו מגעת. שזהו כלל בעבודת השי"ת לעבוד השי"ת דוקא כפי תכונתך וכחותיך שחננך ה'. שעל זה כיוונו חכמינו באמרו (פסחים ג) אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. בראשו לא נאמר אלא בידו כלומר עד מקום שידו מגעת. וענין זה מרומז בתיבת שמע שר"ת עד מקום שידו מגעת. ולרמז על כך מקבלים עומ"ש בקריאת שמע דוקא עם היד.